

Voortgang open access in Nederland

Lancering nationaal plan open science

Donderdag 9 februari is het [nationaal plan open science](#) gepresenteerd tijdens een open bijeenkomst. Marjan Hammersma, secretaris-generaal bij het ministerie van OCW presenteerde het plan bij afwezigheid van staatssecretaris Dekker. Volgens haar onderstreept het plan wat is bereikt en bekrachtigt het plan wat er nog moet gebeuren. *"Het open science team is een sterk en gedreven team maar heeft ook nog een lange weg te gaan en nieuwe spelers zijn altijd welkom. De hoofrolspeler is de onderzoeker. Zonder hen in het team is er geen kans om te winnen."* Daniël Lakens, universitair docent aan de Technische Universiteit Eindhoven, gaf een toelichting over het belang van open science voor een transparante en efficiënte wetenschap. Volgens hem is de grootste bottleneck van open science dat het nog niet aantrekkelijk is voor alle individuele wetenschappers. Open wetenschap is volgens Lakens een sociaal dilemma: *"Het is het beste voor iedereen als iedereen het doet, en het is het beste voor mij als ik het niet doe. Verwacht niet dat ik een Nature of Science publicatie voorbij laat gaan voor een open access publicatie. Je mag mij dit wel verbieden op basis van de financieringseisen."*

Het nationaal plan open science concentreert zich op drie speerpunten:

1. Het bevorderen van open toegang tot wetenschappelijke publicaties (open access).
2. Het bevorderen van het optimaal (her)gebruik van onderzoeksdata.
3. Het laten aansluiten van evaluatie- en waarderingssystemen op de doelen van open science (reward systems).

Het hoofddoel voor open access in dit plan is om 100% open access te bereiken in 2020. Om dit te bereiken is een aantal onderliggende ambities geformuleerd. Een voorbeeld daarvan is een consistent systeem voor het FAIR ontsluiten van onderzoeksdata. Per ambitie wordt verder uitgewerkt wat de randvoorwaarden zijn en welke onderdelen deel uit maken van deze ambitie. Ook wordt er per ambitie aangegeven welke bij het nationaal plan open science betrokken organisaties verantwoordelijk zijn voor de ambitie in een gelegenheidscoalitie.

Tijdens de bijeenkomst hebben de [betrokken partijen](#) de Nederlandse Verklaring Open Science getekend. Tegelijkertijd met het plan is ook een startsein voor een platform gegeven en de [website](#) gelanceerd. Op deze website worden het plan, de deelnemers en vorderingen gedeeld. Daarnaast toont de website het belang van de impact van open science op onderzoek en op de maatschappij als geheel.

Open access akkoord met Lippincott Williams & Wilkins

De universiteit Wageningen en de universiteiten met een Universitair Medisch Centrum hebben een akkoord gesloten met uitgever Lippincott Williams & Wilkins over publiceren in open access. Auteurs verbonden aan een van deze universiteiten mogen zonder kosten open access publiceren in een van de hybride tijdschriften van de uitgever in 2017, 2018 en 2019.

Gerard Meijer in Duitse onderhandelingsdelegatie

Vertrekend voorzitter Gerard Meijer van de Radboud Universiteit en onderhandelaar voor open access vertrekt naar het Max Planck-instituut in Berlijn. Meijer gaat in Berlijn onderzoek doen als directeur van het Fritz Haber Instituut. Hij is daar gevraagd om zitting te nemen in de Duitse onderhandelingsdelegatie met Elsevier. In een interview in [de Volkskrant](#) is Meijer gevraagd naar de Nederlandse onderhandelingen over open access. Meijer geeft aan dat het gesloten akkoord met Elsevier het maximaal haalbare was maar de uitkomst eigenlijk nog steeds onvoldoende. Open access is volgens hem onvermijdelijk. In [deze video](#) legt Meijer het belang van open access uit.

Pleidooi voor open access medische onderzoeksdata

Lude Franke is onderzoeker op het gebied van medische genetica en erfelijkheid en lid van De Jonge Akademie, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Franke pleit er in [deze video](#) voor om data open access toegankelijk te maken in het belang van het opsporen van genetische ziektes. Volgens hem zijn data vaak voor specifieke doeleinden gecreëerd maar goed opnieuw te gebruiken door een net iets andere vraag te stellen. Hij streeft er naar om op een efficiënte manier gegevens opnieuw te gebruiken om zo veel mogelijk inzicht te krijgen in medische uitdagingen. Dit biedt kansen voor nieuwe ontdekkingen zonder grote uitgaven.

Internationale ontwikkelingen

Zwitserland

De Zwitserse universiteiten hebben samen met de Swiss National Science Foundation een voorstel gedaan voor een [nationale open access strategie](#). In het voorstel wordt verwezen naar de afspraken die zijn gemaakt tijdens de Amsterdam Call for Action on Open Science tijdens het Nederlandse EU voorzitterschap. Een nationale strategie voor open access in Zwitserland staat nog in de kinderschoenen. De universiteiten geven aan dat er krachtige steun nodig is vanuit politici, hoofden van onderzoeksinstituten en financieringsorganisaties.

Verenigde Staten

Het Metropolitan Museum of Art in New York heeft zijn [open access beleid](#) uitgebreid. Het nieuwe beleid geeft ruim 375.000 afbeeldingen van kunstwerken vrij voor onderzoek en commerciële doeleinden. Dit past in het beleid van het museum om zijn wereldwijde culturele belang te verstevigen. Thomas Campbell, CEO van het museum, zei hierover: *"increasing access to the Museum's collection and scholarship serves the interests and needs of our 21st-century audiences by offering new resources for creativity, knowledge, and ideas."*

Engeland / Egypte

Hindawi, één van de grootste uitgeverij van peer-reviewed en open access tijdschriften, is [niet langer lid](#) van de STM Association. STM Association is volgens Hindawi een handelsvereniging op het gebied van uitgeverijen die nog te veel bezig is met businessmodellen uit het verleden in plaats van mogelijkheden, zoals open access, voor de toekomst. De voordelen van open access zijn volgens Hindawi duidelijk, net als de uitdagingen die er nog zijn. Om deze uitdagingen tot een succes te brengen is coördinatie nodig van onder andere onderzoekers, financiers, universiteiten en beleidsmakers. Hindawi verwacht van handelsorganisaties als STM dat zij deze rol oppikken echter doen ze dit niet. Als de STM haar open access beleid verandert gaat Hindawi het lidmaatschap heroverweegen.

Open access in de media

Vrije toegang tot wetenschappelijke artikelen, ja of nee?

In [dagblad Trouw](#) pleiten verschillende academici voor open science maar worden ook verschillende kanttekeningen geplaatst. Het doel is dat alle wetenschappelijke artikelen en onderzoeksgegevens vrij toegankelijk, vindbaar en (her)bruikbaar zijn over drie jaar. Nobelprijswinnaar Ben Feringa vraagt zich af wie toezicht houdt op de kwaliteit van deze gegevens. De uitgeverijen hebben een stelsel van peer reviewers, maar wie scheidt het kaf van het koren in een vrije toegankelijke database? Sijbrand de Jong, hoogleraar fysica, stelt daar tegenover dat bij Nature ook wel eens de plank wordt misgeslagen. Nature is volgens hem een commercieel blad dat gaat voor sexy onderwerpen en er ook wel eens naast zit. René Medema, wetenschappelijk directeur van het Antoni van Leeuwenhoek, geeft aan dat Nature inderdaad wel eens een misser heeft, maar dat dit uitzonderingen zijn. De beste oplossing is volgens hem als de wetenschappelijke wereld zelf het werk van uitgeverijen overneemt. "Open access moet meer waardering krijgen. Het zou veel schelen als gevestigde wetenschappers verklaren dat ze alleen nog maar daarin publiceren. Dat kan voor een kantelpunt zorgen."

OPEN ACCESS AGENDA

Presentatie beschikbaar over open access

De EU heeft de ambitie uitgesproken dat in 2020 alle wetenschappelijke publicaties 100% open access zijn. Mede in dat licht verzorgt de VSNU in de EU presentaties over het Nederlandse open access beleid, dat internationaal als toonaangevend wordt gezien. Daarom heeft de VSNU hierover een [presentatie online beschikbaar](#) gesteld.

Relevante evenementen

2 t/m 3 maart 2017: [2017 EUROGEO annual meeting and conference](#) – Nederland, Amsterdam

3 maart 2017: [Conferentie OA-UBL2017: L'accès libre, remède ou poison?](#) – Nantes, Frankrijk

6 maart 2017: [Open Belgium](#) – Brussel, België

9 maart 2017: [Developing Open Access and Hybrid Journals](#) – Londen, Verenigd Koninkrijk

21 t/m 22 maart 2017: [13th Berlin Open Access Conference](#) – Berlijn, Duitsland

22 maart 2017: [Open Scholarship Early and Often: A Community Conversation on Increasing Openness](#) – Baltimore, Verenigde Staten

23 maart 2017: [Open Access et archéologie](#) – Parijs, Frankrijk

30 maart 2017: [Open in Practice: Inspiration, Strategies and Methods for open research](#) – Reading, Verenigd Koninkrijk

MEER INFORMATIE

- [Veel gestelde vragen open access](#)
- [Factsheet open access](#)
- www.vsnul.nl/openaccess
- www.openaccess.nl

Vernieuwd E-zine over open access

In het vernieuwde E-zine wordt beschreven welke impact open access publiceren heeft en wat het succes is van de Nederlandse inzet op het gebied van open access. Het E-zine is ook in het [Engels](#) beschikbaar.

Colofon

De nieuwsbrief open access is een uitgave van de VSNU, in samenwerking met de Nederlandse universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek. Deze nieuwsbrief is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in open access, waaronder wetenschappers, universiteitsbestuurders, bibliotheekmedewerkers, kennispartners, politici en media.

Tips of suggesties?

Mail naar openaccess@vsnu.nl.

Aan- en afmelden

Aanmelden kan via [dit formulier](#).

Afmelden kan via de link 'unsubscribe' in de footer of stuur een mail naar openaccess@vsnu.nl.

